

NARRATIVA

Tradicions orientals amb sobrietat i contenció

Amy Tan, *El Club de la Bona Estrella*. Trad. Jordi Arbonès. Muchnik, col.l. La Finestra. Barcelona, 1994.

Isabel Monsó

En morir Suywan Wu, la fundadora del Club de la Bona Estrella, el vidu no va saber estar-se de demanar a la seva filla Jing-mei que la reemplaçés en la seva partida setmanal de *mah jong*. Fins aleshores i durant quasi quaranta anys, quatre dones xineses emigrades als Estats Units s'havien reunit regularment per jugar a aquest popular joc de taula oriental, encara que, per ser sincers, la partida era el menys important. Els agradava trobar-se per explicar xafarderies, recordar velles històries i menjar un àpat xinès exquisidament preparat. Havien deixat enrere una infantesa més o menys acomodada i feliç, i les penúries i el dolor d'una guerra cruenta, havien fet veritables esforços per adaptar-se a la vida dels Estats Units, per parlar aquell idioma endimoniat, per tirar endavant les seves famílies i pujar uns fills que es delien per les hamburgueses i la coca-cola, que no paraven gaire atenció al que elles els deien, que potser se n'averonyien i tot. Per això no volien renunciar a la seva partida de *mah jong*.

Tanmateix, la mort sobtada de Suywan Wu havia deixat buit un dels costats del tauler, i les regles del joc requerien una quarta jugadora Jing-mei —que es fa dir June pels seus amics de la Facultat— sembla que hauria de ser la més indicada per ocupar el lloc de la seva mare, encara que amb prou feines sap ajuntar quatre paraules en mandarí. De fet, ara que se n'adona no sap res de res de la Xina, i mai no ha demostrat el més mínim interès per conèixer la història de la seva mare. Fins que ja ha estat massa tard. Per això, An-mei, Lindo i Ving-ying, les altres membres del Club de la Bona Estrella, decideixen explicar-li qui va ser la seva mare, qui són elles i quin és el seu passat, abans no es perdi en l'oblit el llegat de generacions i generacions de dones que, de mare a filla, han volgut traspasar-los la seva experiència perquè en el futur no repetissin els mateixos errors que elles van cometre i sàpiguen sobreviure al sofriment i al silenci.

Certament, és magnífic el començament d'*El Club de la Bona Estrella*, un esquer perfecte. Un parany perquè el lector, com la jove i inexperta Jing-mei, es quedi bocabadat escoltant les històries d'un altre temps, d'un altre país, d'unes dones que van ser brutalment desarrrelades del seu lloc i que han viscut recloses en el seu món de records durant molts anys, fins que han comprès que estava irremediablement abocat a la desaparició. La novel·la d'Amy Tan té tots els ingredients que li calen per esdevenir un *best seller*, que, de fet, va ser

JORDI GARCIA

Amy Tan

el que va passar als Estats Units, on es va situar còmodament durant més de quaranta setmanes al capdamunt de les llistes dels llibres més venuts i va ser guardonat amb diversos premis. Primer de tot, té exotisme, que és una cosa que, des dels temps de Marco Polo, tothom sap que fa vendre llibres. Si traguéssim el tauler de *mah jong*, les sopes de llavors de sèsam negres i els quimonos de seda, i els substituïssim per una partida de dòmino —o de set i mig, o de botifarra...—, una esqueixada de bacallà i una bata de *boatiné*, la història podria ser la mateixa, i el xoc generacional igualment virulent, però les vendes baixarien en un tres i no res, i els crítics s'hi referirien desdenyosament com a "novel·la rural". Però la història té encara altres trumfos: s'hi relaten les vivències de dones que les contenen a altres dones, i, d'aquesta manera, el lector, del gènere que sigui, es metamorfosa en una silenciosa i privilegiada convidada d'una reunió de confidències femenines, en què els homes no hi tenen sinó una funció molt secundària com a mers comparses. És evident, doncs, que Amy Tan s'adreça principalment a les dones, que, per raó de la seva avidesa com a lectores, s'han convertit des de fa temps —però a casa nostra especialment en aquests últims anys— en el sector de la població que els editors amb una mica de vista tracten més zelosament de complaure. Fixem-nos, per exemple, en els altres títols de la mateixa col·lecció en què ha aparegut *El Club de la Bona Estrella* es tracta sempre de novel·

les escrites per dones, que tracten de la vida de dones i que principalment es dirigeixen a dones. I és evident que no es tracta d'una atzarosa casualitat. Però encara hi ha un altre al·licient per llegir la novel·la d'Amy Tan: que l'autora hi ha encertat plenament el to, que, tot i ser a la corda fluixa de la crònica dels grans sentiments, sap eludir prudentment les estridències d'una carrindoneria gratuïta. S'hi relaten doloroses separacions, accidents esfereïdors, dubtes, morts, misèries, càstigs, incomprendensions, pors... però sempre amb una gran sobrietat, amb la contenció que caracteritza el capteniment de les dones orientals, i també amb la seva delicadesa poètica.

He de reconèixer que els més pessimistes no creïem ja que, a aquestes altures, es publicués la versió catalana d'*El Club de la Bona Estrella*, perquè fa aproximadament un any va aparèixer a les llibreries la traducció de la segona novel·la d'Amy Tan, *La dona del déu de la cuina*, i, encara que les crítiques li van ser molt favorables, no semblava que hagués tingut un èxit tan abassegador com per recomanar l'edició de la primera novel·la, que ja feia temps que havia estat publicada en castellà. Tanmateix, quan la majoria ja pensàvem que d'Amy Tan no tornàvem a sentir parlar-ne fins que escrivís una tercera novel·la, des dels despatsos de Hollywood— que ara més que mai sembla que regeixin els destins de les programacions editorials— a algú se li va acudir que seria una bona idea fer-ne una versió cinematogràfica, i el conegut director Oliver Stone, després de fer l'esforç de traslladar-se una mica més al nord respecte de l'escenari habitual de les seves pel·lícules— es va avenir a produir-la. ¿I per què no aprofitar el rebombori de l'estrena del film per publicar ara i aquí la novel·la en què es va inspirar?

Ingredients d'un talent literari

De tota manera, tant se val que es tracti d'un evident oportunisme que s'aprofita de la nostra reverencial mitomania per Hollywood, la qüestió és que per fi s'ha publicat, per tal que els qui, després de llegir *La dona del déu...*, en vam voler més, puguem apagar momentàniament el neguit amb un entreteniment que encara obre més la gana i no vull dir amb això que la lectura d'aquesta primera novel·la desmereixi l'interès dels lectors, ans al contrari, però no es pot negar que *El Club de la Bona Estrella* obre grans expectatives d'un talent literari en procés de formació, *La dona del déu de la cuina* les confirma, i, ara, quan la recepta ja li ha sortit bé dues vegades, confiem que ens en canvi agosaradament els ingredients i que ens deixi tastar gustos nous en una tercera novel·la, que esperem des d'ara mateix. ■